

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobce: V. V., zast. JUDr. Bedri Tomáškem, advokátem, se sídlem Politických vězňů 27, Kolín IV., proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 20. 11. 2013, č. j. 43 Ad 21/2013 – 15,

t a k t o :

- I. V řízení **se pokračuje**.
- II. Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 20. 11. 2013, č. j. 43 Ad 21/2013 – 15, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Předcházející řízení a obsah kasační stížnosti

[1] Rozhodnutím ze dne 25. 4. 2013, č. j. 42091/010-6313/13.3.2013/1387/LN/43 (dále též „napadené rozhodnutí“), žalovaná zamítla odvolání žalobce a potvrdila rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Kolín ze dne 14. 2. 2013, č. j. 42004/110-6311-10.8.2012-7937/72/Do/DPN/R-2, jímž rozhodla tak, že žalobci podle § 27 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o nemocenském pojištění“), náleží výplata nemocenského po uplynutí podpůrčí doby od 10. 8. 2012, a to při splnění ostatních zákonem stanovených podmínek za období od 11. 8. 2012 do 29. 9. 2012, ale že se žalobci nepřiznává nemocenské po uplynutí podpůrčí doby od 30. 9. 2012. V odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaná uvedla, že podle všech provedených vyšetření lze u žalobce očekávat v krátké době po uplynutí

podpůrčí doby znovunabytí pracovní schopnosti, a to i k jiné než dosavadní pojištěné činnosti. Dočasná pracovní neschopnost žalobce byla ukončena po uplynutí podpůrčí doby ke dni 29. 9. 2012 a pracovní schopnost byla obnovena ode dne 30. 9. 2012. Podle ustanovení § 27 zákona o nemocenském pojištění po uplynutí podpůrčí doby se podle žalované nemocenské sice vyplácí na základě žádosti pojištěnce po dobu stanovenou v rozhodnutí orgánu nemocenského pojištění, ale pouze podle vyjádření lékaře orgánu nemocenského pojištění, pokud lze očekávat, že pojištěnec v krátké době, nejdéle však v době 350 kalendářních dnů od uplynutí podpůrčí doby, nabude pracovní schopnost, a to i k jiné než dosavadní pojištěné činnosti, přičemž dle lékařských posudků pracovní schopnost žalobce byla obnovena dne 30. 9. 2012.

[2] Žalobce proti napadenému rozhodnutí brojil žalobou ze dne 24. 6. 2013, v níž tvrdil, že napadené rozhodnutí vychází z nesprávných závěrů přezkoumání příslušné zdravotnické dokumentace, neboť nebylo bráno v potaz, že prodělal onemocnění boreliózou a že trpěl skřípnutým nervem, jak bylo zjištěno při operaci pravé horní končetiny dne 2. 4. 2013, což bylo žalované sděleno. Není pravdou, že přezkoumání zdravotnické dokumentace proběhlo na jednání dne 18. 4. 2013 za přítomnosti žalobce. Přestože nebyl jeho zdravotní stav uspokojivý, musel se žalobce z důvodu nedostatku finančních prostředků nechat k 1. 1. 2013 uschopnit. Žalobce proto navrhoval, aby soud napadené rozhodnutí zrušil.

[3] Žalovaná se k žalobě vyjádřila v podání ze dne 31. 7. 2013, v němž navrhla odmítnutí žaloby, protože napadené rozhodnutí je podle § 158 písm. a) zákona o nemocenském pojištění vyloučeno ze soudního přezkumu. K věci samé uvedla, že v odůvodnění napadeného rozhodnutí došlo k pochybení v tom směru, že žalobce měl být údajně účastněn jednání lékařské posudkové služby, což se nezakládá na pravdě; žalovaná toto opravila postupem podle § 70 správního řádu.

[4] Krajský soud v Praze usnesením ze dne 20. 11. 2013, č. j. 43Ad 21/2013 – 15, žalobu odmítl. V odůvodnění uvedl, že žaloba brojí proti rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto o výplatě nemocenského po uplynutí podpůrčí doby; přezkum takového rozhodnutí je však ze soudního přezkumu podle ustanovení § 158 písm. a) zákona o nemocenském pojištění vyloučen, proto soud žalobu podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) odmítl.

[5] Proti tomuto usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 20. 11. 2013, č. j. 43Ad 21/2013 – 15, podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost ze dne 9. 12. 2013, v níž uvedl, že napadá usnesení z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b), d) a e) s. ř. s. Napadené rozhodnutí, resp. posouzení zdravotního stavu žalobce pro účely rozhodnutí o trvání či ukončení pracovní neschopnosti samo o sobě totiž zároveň znamenalo právní překážku výkonu povolání zaměstnání nebo podnikatelské či jiné hospodářské činnosti, tudíž se dotklo základních práv stěžovatele zaručených Listinou základních práv a svobod. V podání ze dne 14. 2. 2014 odkázal na nálezy Ústavního soudu ze dne 15. 1. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 15/12, podle kterého ze soudního přezkumu jsou vyloučena rozhodnutí, jejichž vydání závisí výlučně na posouzení zdravotního stavu osoby, vyjma případů, kdy by sama o sobě znamenala právní překážku výkonu povolání, zaměstnání, nebo podnikatelské či jiné hospodářské činnosti. Napadené rozhodnutí se týkalo výplaty nemocenského po

pokračování

uplynutí podpůrní doby a bylo založeno na posouzení zdravotního stavu stěžovatele, přičemž toto posouzení představuje podle stěžovatele překážku popsanou v citovaném nálezu Ústavního soudu, nadto se dotýká práv stěžovatele zaručených mu ústavním pořádkem. Stěžovatel byl přesvědčen, že se soud měl zabývat důvodností žaloby a jeho návrhy na provedení důkazů. Stěžovatel proto navrhoval, aby Nejvyšší správní soud usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[6] Žalovaná se ke kasační stížnosti stěžovatele vyjádřila v podání ze dne 28. 2. 2014, v němž poukázala na to, že napadené rozhodnutí je ze soudního přezkumu podle ustanovení § 158 písm. a) zákona o nemocenském pojištění vyloučeno, tudíž krajský soud rozhodl v souladu se zákonem. Navrhovala proto, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

[7] Nejvyšší správní soud při předběžném posouzení kasační stížnosti nabyl pochybnosti stran ústavnosti ustanovení § 158 písm. a) zákona o nemocenském pojištění vylučujícího ze soudního přezkumu rozhodnutí o výplatě nemocenského po uplynutí podpůrní doby. Proto usnesením ze dne 17. 4. 2014, č. j. 4 Ads 116/2013 – 27, řízení přerušil a předložil Ústavnímu soudu návrh na zrušení výše citovaného ustanovení zákona o nemocenském pojištění pro rozpor s ústavním pořádkem.

[8] Ústavní soud nálezem ze dne 16. 12. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 9/14, návrhu Nejvyššího správního soudu vyhověl a ustanovení § 158 písm. a) zákona o nemocenském pojištění zrušil dnem vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů.

[9] Podle ustanovení § 48 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), *„soud řízení usnesením přeruší, jestliže ve věci byl předložen Ústavnímu soudu návrh podle čl. 95 odst. 2 Ústavy.“* Podle ustanovení § 48 odst. 5 s. ř. s. *„po odpadnutí překážky předseda senátu i bez návrhu usnesením vysloví, že se v řízení pokračuje.“*

[10] Jelikož překážkou pro vedení řízení byla skutečnost, že Nejvyšší správní soud v dané věci podal návrh na zrušení ustanovení zákona k Ústavnímu soudu, přičemž tato překážka odpadla, neboť Ústavní soud o tomto návrhu rozhodl svým nálezem ze dne 16. 12. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 9/14. Nejvyšší správní soud proto výrokem I. tohoto rozsudku rozhodl o tom, že v řízení se pokračuje.

II.

Posouzení kasační stížnosti

[11] Stěžovatel je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti, neboť byl účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení Krajského soudu v Praze vzešlo (ustanovení § 102 s. ř. s.), kasační stížnost je včasná (ustanovení § 106 odst. 2 s. ř. s.) a přípustná, neboť nejsou naplněny důvody podle ustanovení § 104 s. ř. s.

[12] Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněného důvodu.

Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

[13] Stěžovatel ve své kasační stížnosti podřadil důvod podání kasační stížnosti pod ustanovení § 103 odst. 1 písm. a, b), d) a e) s. ř. s., avšak v případě, kdy je kasační stížností napadeno usnesení o odmítnutí žaloby, přichází v úvahu pouze kasační důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Pod tento kasační důvod však lze podřadit i další kasační důvody v podobě důvodů podle § 103 odst. 1 písm. c) a d) s. ř. s. – srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 4. 2005, č. j. 3 Azs 33/2004 – 98.

[14] Nejvyšší správní soud je v takovém případě v řízení o kasační stížnosti oprávněn zkoumat pouze to, zda rozhodnutí krajského soudu a důvody, o které se toto odmítavé rozhodnutí opírá, jsou v souladu se zákonem; jeho úkolem není věcně přezkoumávat, zda správní orgány v dané věci pochybily či nikoli. Nejvyšší správní soud tedy zdůrazňuje, že rozsah přezkumu rozhodnutí soudu v řízení o kasační stížnosti je vymezen povahou a obsahem přezkoumávaného rozhodnutí. Jestliže krajský soud žalobu odmítl a věc samu neposuzoval, může Nejvyšší správní soud v řízení o kasační stížnosti pouze přezkoumat, zda krajský soud správně posoudil podmínky pro odmítnutí žaloby, nemůže se však již zabývat námitkami týkajícími se „merita věci“, tedy toho, zda žaloba je důvodná a zda napadené rozhodnutí je nezákonné (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 9. 2004, č. j. 1 Azs 24/2004 – 49; ze dne 21. 4. 2005, č. j. 3 Azs 33/2004 – 98; či ze dne 5. 1. 2006, č. j. 2 As 45/2005 – 65).

[15] Po přezkoumání kasační stížnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

[16] Podstatou argumentace stěžovatele je požadavek, aby jeho žaloba proti napadenému rozhodnutí, kterým bylo rozhodováno o poskytování nemocenského po uplynutí podpůrčí doby, byla soudně projednatelná. Při předběžném projednání kasační stížnosti Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že ustanovení § 158 písm. a) zákona o nemocenském pojištění, o které krajský soud opřel svůj závěr o tom, že žalobu ze dne 24. 6. 2013 je na místě odmítnout, je protiústavní, proto věc předložil Ústavnímu soudu v souladu s čl. 95 odst. 2 Ústavy.

[17] Ústavní soud ohledně ústavnosti vyloučení soudního přezkumu rozhodnutí o poskytování nemocenského po uplynutí podpůrčí doby ve svém nálezu ze dne 16. 12. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 9/14, dospěl k závěru, že „je-li výplata nemocenského (i po uplynutí podpůrčí doby) konkretizací (podrobností) čl. 30 odst. 1 Listiny, má to nevyhnutelně za důsledek splnění podmínek uvedených sub 37 pro situace, kdy zákon „jinak“ stanovit nemůže. V dané věci proto není posuzováno uplatnění podmínek pro konkrétní podobu práva na přiměřené hmotné zabezpečení při nezpůsobilosti k práci v zákoně o nemocenském pojištění, nýbrž interpretován je čl. 36 odst. 2 Listiny, podle kterého jsou-li „ve hře“ základní práva a svobody (tj. jsou-li dotčena, popř. musí-li být zachovávána), nemůže se možnost zákonodárce „stanovit jinak“ uplatnit. Zde lze mít námitky vůči formulaci ústavodárce, nicméně je namístě uplatnit výklad *in dubio pro libertate*. Úkolem Ústavního soudu v rámci konkrétní kontroly ústavnosti § 158 písm. a) zákona o nemocenském pojištění tak není vyložit navrhovateli, zda je ústavní určitá výše dávky, způsob jejího výpočtu, forma uplatnění atd., nýbrž to, zda důsledek

pokračování

rozhodnutí o takové dávce vůbec má vztah k základnímu právu, které by mohlo být dotčeno, aniž by bylo třeba, aby bylo zasaženo či dokonce porušeno. Věc se tak pohybuje v prostoru kautel práva na soudní ochranu podle čl. 4 Ústavy a čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny, nikoli sociálních práv podle čl. 30 Listiny, popř. čl. 26 odst. 1 Listiny, neboť výsledkem posouzení zdravotního stavu žalobce byl rovněž závěr o tom, jakou pracovní činnost bude moci nadále vykonávat pro případ možnosti brzkého nabytí pracovní schopnosti. V případě procesních záruk ochrany základních práv, jak vyplývají z Listiny, není povaha případného zásahu do jejich hmotněprávní podstaty relevantní [a není to ani podstatou v této věci, srov. např. nálezy Ústavního soudu k regulačním poplatkům ve zdravotnictví sp. zn. Pl. ÚS 1/08 ze dne 20. 5. 2008 (N 91/49 SbNU 273; 251/2008 Sb.) – bod 92]. Pokud se rozhodnutí orgánu veřejné správy některého základního práva týká, ať již z hlediska podrobností, podmínek, mezi (není nutné porušení či zkrácení), lze mít za to, že zákonodárcem stanovená nemožnost uplatnění těchto záruk je s ohledem na výše uvedená ustanovení ústavního pořádku bez dalšího protiústavní. Bez procesních garancí uplatňování základních práv by totiž, jednoduše řečeno, nebylo možné jednotlivci ochranu proti takovým nezákonným rozhodnutím orgánů veřejné správy poskytnout... Z uvedeného je zřejmé, že rozhodnutí o výplatě nemocenského po uplynutí podpůrní doby představuje rozhodnutí, jímž se osobě (žadatel) přizná nárok na hmotné zabezpečení (dávku) za situace, kdy je tato osoba (dočasně) k práci nezpůsobilá. Jedná se tak evidentně o rozhodnutí, které se práva na přiměřené hmotné zabezpečení při nezpůsobilosti k práci týká. Ústavní soud se přitom ztotožňuje se závěrem navrhovatele, že napadené ustanovení § 158 písm. a) zákona o nemocenském pojištění, jež zakotvuje výluku uvedeného rozhodnutí ze soudního přezkumu, je natolik jednoznačné, že jej není možné vyložit ústavně konformně; je proto nutné ve světle výše uvedených kautel práva na soudní ochranu ve vztahu k rozhodování orgánů veřejné správy přistoupit k derogaci tohoto ustanovení.“

[18] Za dané situace, kdy Ústavní soud dospěl k závěru, že soudní výluka v případě rozhodnutí správního orgánu o neposkytování nemocenského po uplynutí podpůrní doby podle ustanovení § 158 písm. a) zákona o nemocenském pojištění je protiústavní, přičemž příslušnou právní úpravu z výše uvedených důvodů zrušil, musí Nejvyšší správní soud kasační stížností napadené usnesení krajského soudu o odmítnutí předmětné žaloby zrušit, neboť v opačném případě by porušil ústavní práva stěžovatele. Byť tedy krajský soud ke dni svého rozhodování vycházel z příslušného znění zákona o nemocenském pojištění, tato úprava byla následně shledána protiústavní a Nejvyšší správní soud tedy musí v souladu s čl. 89 odst. 2 Ústavy respektovat nálezy Ústavního soudu a umožnit soudní přezkum správního rozhodnutí o neposkytování nemocenského po uplynutí podpůrní doby v této konkrétní věci, jež ostatně byla důvodem pro podání návrhu k Ústavnímu soudu na zrušení příslušného ustanovení zákona o nemocenském pojištění – srov. přiměřeně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 6. 2004, č. j. 7 A 48/2002 - 98.

III.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[19] Na základě výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud po přezkoumání napadeného usnesení Krajského soudu v Praze k závěru, že byl naplněn tvrzený důvod pro podání kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., aniž by bylo třeba aplikovat ustanovení § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.

[20] Kasační stížnost je proto důvodná a Nejvyšší správní soud podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Podle ustanovení § 110 odst. 4 s. ř. s. *„zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí.“*

[21] V novém rozhodnutí krajský soud rozhodne v souladu s ustanovením § 110 odst. 3 věty první s. ř. s. také o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 23. ledna 2015

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu